

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ค.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การบิดเบือนผลการดำเนินงานด้วยแผนภูมิในรายงานประจำปี หลักฐาน
เชิงประจักษ์จากกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมศักดิ์ ประถมศรีเมฆ

๒๕๑๑๑๑๑

15 ส.ค. 2551

242184

เริ่มบริการ

๒๕๕๑

งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนงบประมาณเงินรายได้
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2550
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

THE DISTORTION ABOUT FIRMS' OPERATING PERFORMANCE THROUGH THE
USE OF CHARTS IN ANNUAL REPORTS: EMPIRICAL EVIDENCE FROM THE
STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Somsak Pratomsrimek

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนงบประมาณเงินรายได้

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อภาษาไทย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการบิดเบือนผลการดำเนินงาน ของกิจการ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้แผนภูมิเป็นเครื่องมือ จากการเก็บข้อมูล การนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนจำนวน 147 ฉบับ และทดสอบความแตกต่างโดยใช้ค่าสถิติแบบที (match paired t-test) ไคสแควร์ (chi-square) และการทดสอบความแตกต่างโดยไม่ใช้พารามิเตอร์ (non-parametric test) พบว่า กิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นใช้แผนภูมิเป็นเครื่องมือแสดงผลการดำเนินงานให้ดีกว่าที่ ควรจะเป็น ในขณะที่กิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ต่ำใช้แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่ ลดลงน้อยกว่าที่ควรจะเป็นเช่นกัน นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ดี ขึ้นยังนำเสนอแผนภูมิในจุดที่น่าสนใจกว่ากิจการที่มีผลประกอบการลดลง ผลจากการศึกษาค้น คว้านี้ แสดงให้เห็นว่านอกจากพฤติกรรมการตกแต่งเนื้อหาของรายงานทางการบัญชีแล้ว กิจการ จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ยังคงตกแต่งรูปแบบของการนำเสนอข้อมูล

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

This study provided some empirical evidence about the operating performance distortion behavior of the Stock Exchange of Thailand's listed companies. The sample in this study consisted of 147 annual reports of the listed companies. After using the match paired t-test technique, the Chi-square technique, and a non-parametric technique as the statistical analysis techniques, the study found that companies with appreciating operating performance presented their operating performance charts better than what should be. The study also found the same result with companies with depreciating operating performance that the presented operating performance charts are also look better than what should be. This study, additionally, found that the companies with better operating performance presented their charts at a more attracting page than the depreciating operating performance ones. Beside of the earnings management behaviors of "contents" of financial statements, this study provided some evidence that the listed companies also managed the "format" of their financial reports.

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณท่านอาจารย์ณัฐเสกข์ ฉิมโฉม ที่กรุณาให้แนวคิดในการกำหนด
คำถามวิจัยเกี่ยวกับการตกแต่งกำไรในแง่รูปแบบของการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
บูรพาที่กรุณาให้ทุนวิจัย ตลอดจนรองศาสตราจารย์สุชาติ เหล่าปรีดาที่กรุณาให้ความรู้และ
กำลังใจเสมอมา นอกจากนี้ งานวิจัยฉบับนี้จะไม่มีความสำเร็จลุล่วงไปได้หากไม่ได้รับความ
ช่วยเหลือของคุณกัลยา ชีวินวิวัฒน์ชัย ผู้ช่วยวิจัยซึ่งได้เสียสละเวลาในการเก็บข้อมูลที่มีค่า

สุดท้ายนี้ คุณประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ผู้มี
พระคุณและคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย หากงานวิจัยมีความ
ผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	1
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	1
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
1.7 ส่วนประกอบอื่น ๆ ของงานวิจัย	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	6
2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร	6
2.1.1 ความสำคัญของกำไร.....	6
2.1.2 แรงจูงใจต่อการตกแต่งกำไร	7
2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการตกแต่งกำไรในเชิงรูปแบบของงบการเงิน.....	9
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	11
3.2 การวัดค่าตัวแปรที่ใช้ทดสอบ	11
3.2.1 การวัดระดับความชันของมาตราส่วนของแผนภูมิแท่ง	11
3.2.2 การวัดจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน	14

3.2.3 การวัดจุดที่นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน	14
3.3 วิธีดำเนินการวิจัย	14
บทที่ 4 ผลการวิจัย	16
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	16
4.2 การเปรียบเทียบระดับความชันของแผนภูมิ	18
4.3 การเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิ	20
4.4 การเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิ	21
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	22
5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล	22
5.2 ข้อจำกัดของการวิจัย	23
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป	24
บรรณานุกรม	25
ภาคผนวก	26
ภาคผนวกที่ 1 รายงานประจำปีที่นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา	27
ประวัติผู้วิจัย	33

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่งที่มีผล ประกอบการดีขึ้นก่อนการปรับสัดส่วนภาพ	2
ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่งที่มีผล ประกอบการดีขึ้นหลังจากปรับสัดส่วนภาพ	2
ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่ง ที่มีผล- ประกอบการลดลงก่อนปรับสัดส่วนภาพ.....	3
ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่งที่มีผล ประกอบการลดลงหลังจากปรับสัดส่วนภาพ	3
ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นซึ่งแสดงใน รายงานประจำปี.....	12
ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นที่ยังไม่ผ่านการ ปรับค่า.....	12
ภาพที่ 7 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นซึ่งแสดงใน รายงานประจำปี.....	13
ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงที่ยังไม่ผ่านการ ปรับค่า.....	13

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	สรุปจำนวนรายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	16
ตารางที่ 2	รายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปีที่น่าเสนอรายงาน.....	17
ตารางที่ 3	รายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	17
ตารางที่ 4	ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่าง.....	18
ตารางที่ 5	สถิติพรรณนาของค่าความชันในการนำเสนอแผนภูมิของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา	18
ตารางที่ 6	ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่น่าเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้ค่าสถิติ T-TEST.....	19
ตารางที่ 7	ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่น่าเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้สถิติทดสอบแบบ CHI-SQUARE.....	20
ตารางที่ 8	การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงาน	21
ตารางที่ 9	ผลการเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานระหว่างกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงโดยใช้ค่าเฉลี่ยของลำดับที่ (MEAN RANK).....	21

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผลประกอบการของบริษัทถือเป็นสิ่งสำคัญที่นักลงทุนให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นตัวเลขสำคัญที่ใช้ประเมินมูลค่าของกิจการ ซึ่งตามปกติข้อมูลในงบการเงินจะถูกกำหนดรูปแบบการนำเสนออย่างเข้มงวดโดยสภาวิชาชีพบัญชี และกำกับดูแลอย่างรัดกุมโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) แต่สำหรับการนำเสนอข้อมูลในรายงานประจำปีนั้นจะมีการกำหนดกรอบของการนำเสนอไว้เพียงกว้างๆ มิได้กำหนดรูปแบบของการนำเสนอที่ตายตัว การนำเสนอข้อมูลจึงขึ้นอยู่กับความสมัครใจของบริษัทจดทะเบียน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า กิจการมีอิสระในการนำเสนอผลการดำเนินงานโดยมุ่งเน้นไปยังส่วนที่ต้องการแสดง โดยอาจใช้องค์ประกอบของการนำเสนอข้อมูลหรือสื่อต่างๆ เป็นเครื่องมือ เช่น สี (Courtis 2004) หรือภาษาที่ไพเราะ (Crowther และคณะ 2003) เป็นต้น ซึ่งที่ผ่านมากิจการมากกว่าร้อยละ 50 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนิยมที่จะนำเสนอข้อมูลโดยใช้แผนภูมิ (จากรุณี 2549) และรูปแบบของแผนภูมิที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือแผนภูมิแท่ง (82%) รองลงมาคือแผนภูมิเส้น (10%) ซึ่งเป็นที่น่าสงสัยว่ากิจการใช้การนำเสนอแผนภูมิด้วยความสมัครใจเป็นเครื่องมือในการสร้างความประทับใจในผลการดำเนินงานของกิจการ หรือใช้บิดเบือนผลประกอบการของกิจการหรือไม่ ซึ่งถือเป็นคำถามหลักของการศึกษาในครั้งนี้

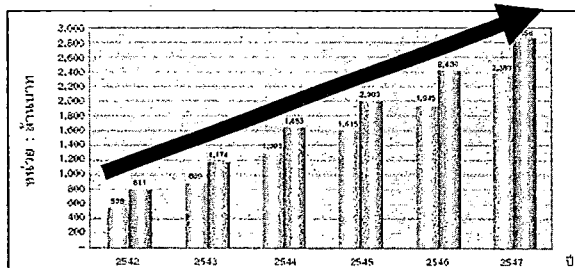
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวปฏิบัติของกิจการจดทะเบียนในการนำเสนอข้อมูลทางการเงินในรูปแบบแผนภูมิ
- 1.2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบิดเบือนผลการดำเนินงานของกิจการขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยผ่านการใช้แผนภูมิเป็นเครื่องมือ

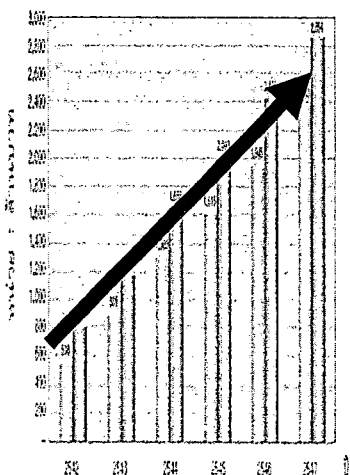
1.3 สมมติฐานการวิจัย

สืบเนื่องจากกิจการในตลาดหลักทรัพย์นิยมนำเสนอข้อมูลแผนภูมิในรายงานประจำปีโดยใช้แผนภูมิแท่ง ในขณะที่ตลาดหลักทรัพย์ไม่ได้กำหนดรูปแบบและมาตราส่วน (scale) ที่แน่นอน ประกอบกับกิจการในตลาดหลักทรัพย์มีแรงจูงใจอย่างสูงในการนำเสนอผลการดำเนินงานที่ดึงดูดใจนักลงทุน

ตัวอย่างเช่น จากภาพที่ 1 เป็นแผนภูมิแท่งแสดงกำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนแห่งหนึ่งที่น่าเสนอในรายงานประจำปี 2547 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับภาพที่ 2 ที่ผ่านการปรับสัดส่วนของภาพให้แคบและสูงขึ้น จะเห็นได้ว่า ภาพที่ผ่านการปรับแต่งจะดูน่าสนใจมากกว่า เนื่องจากแท่งแผนภูมิจะมีความชันที่มากกว่า ทำให้ดูเหมือนผลการดำเนินงานดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

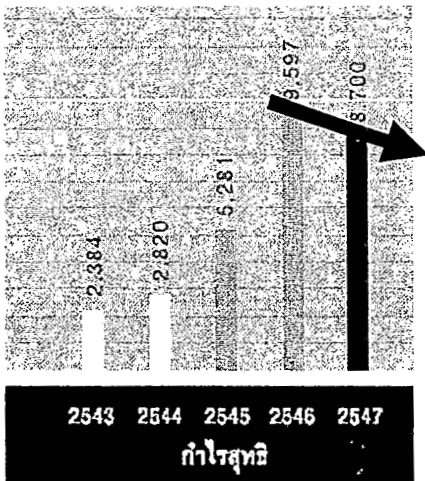

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่งที่มีผลประกอบการดีขึ้นก่อนการปรับสัดส่วนภาพ

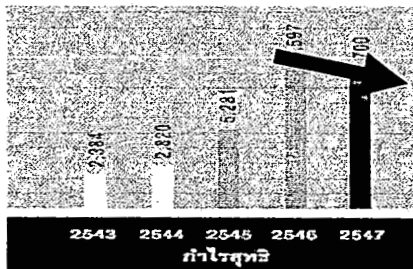

ภาพที่ 2 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่งที่มีผลประกอบการดีขึ้นหลังจากปรับสัดส่วนภาพ

ในขณะที่กรณีที่เกิดกิจการมีกำไรที่ลดลง การปรับสัดส่วนภาพให้แบนลง (ลดความชันของแท่งแผนภูมิ) จะช่วยให้ดูเหมือนว่าผลการดำเนินงานของบริษัทลดลงไม่มากนัก ดังที่แสดงเปรียบเทียบโดยในภาพที่ 4 ที่ผ่านการปรับสัดส่วนของภาพแล้วนั้น จะดูมีกำไรที่ลดลงไม่มากนักเมื่อเทียบกับภาพที่ 3 ซึ่งยังไม่ได้ปรับแต่งสัดส่วน

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่ง ที่มีผล-ประกอบการลดลง ก่อนปรับสัดส่วนภาพ

ภาพที่ 4 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงในรายงานประจำปีของกิจการแห่งหนึ่งที่มีผลประกอบการลดลง หลังจากปรับสัดส่วนภาพ

ดังนั้น สมมติฐานข้อที่ 1 จึงคาดว่ากิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะนำเสนอ แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบ (กับผลการดำเนินงานปีก่อนๆ) ที่มีความ "ชัน" ของแผนภูมิแท่ง มากกว่ากิจการที่มีผลการประกอบการที่ลดลง ซึ่งจะทำให้การนำเสนอผลการดำเนินงานให้กับผู้ ลงทุนดูเราใจขึ้น ดังสมมติฐานข้อที่ 1a และ ข้อที่ 1b ต่อไปนี้

สมมติฐานข้อ 1a: กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิในรายงาน ประจำปีที่มีค่าความชันสูงกว่าที่ควรจะเป็น

สมมติฐานข้อ 1b: กิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงจะแสดงแผนภูมิใน รายงานประจำปีที่มีค่าความชันต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบแผนภูมิถือเป็นความสมัครใจของบริษัท จดทะเบียนฯ ประกอบกับกิจการเหล่านี้มีแรงจูงใจในการนำเสนอผลการดำเนินงานในด้านดี ดังนั้นจึงเป็นที่มาของสมมติฐานข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ดังนี้

สมมติฐานข้อ 2: กิจกรรมที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะมีจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานมากกว่ากิจกรรมที่มีผลประกอบการลดลง

สมมติฐานข้อ 3: กิจกรรมที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิไว้ในจุดที่ชัดเจนกว่ากิจกรรมที่มีผลประกอบการที่ลดลง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้จำกัดขอบเขตเฉพาะกิจกรรมที่จัดทำรายงานประจำปีในรูปแบบดิจิทัล และจัดส่งให้กับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) โดยการศึกษานี้จะเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีทุกเล่มที่อนุญาตให้ดาวน์โหลดข้อมูลจากเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต. (www.sec.or.th) จำนวน 425 ฉบับ ซึ่งผลที่ได้น่าจะสามารถแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมในการนำเสนอข้อมูลในรายงานประจำปีได้อย่างเหมาะสม

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1 เพื่อให้ให้นักลงทุนเข้าใจถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลการดำเนินงานของกิจการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์
- 1.5.2 เพื่อเป็นข้อมูลแก่หน่วยงานกำกับดูแลกิจการที่จดทะเบียนในตลาดทุน ในการกำหนดหลักเกณฑ์การนำเสนอผลการดำเนินงาน
- 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนสำหรับแขนงวิชาการบัญชี

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ t - test อันประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากรแบบจับคู่ (Paired Sample t - Test) และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ t - test อย่างง่าย สถิติทดสอบ Chi-square และ วิธีทดสอบสถิติแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ (non-parametric) โดยใช้ค่าสถิติ wilcoxon rank sum test ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาจากระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05

1.7 ส่วนประกอบอื่น ๆ ของงานวิจัย

ส่วนประกอบอื่น ๆ ของงานวิจัยฉบับนี้มีดังนี้ บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ขั้นตอนการศึกษาและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย และ บทที่ 5 การสรุปผลการวิจัย ประกอบด้วย การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย และข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้เป็นการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งจะระบุถึงแนวคิดเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร งานวิจัยเกี่ยวกับการตกแต่งกำไรในแง่เนื้อหา และในแง่รูปแบบของงบการเงิน

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการตกแต่งกำไร

2.1.1 ความสำคัญของกำไร

รายงานทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ ที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจลงทุน โดยเฉพาะตัวเลขกำไร ที่เป็นค่าประมาณของกำไรเชิงเศรษฐกิจซึ่งเกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดที่นักลงทุนจะได้รับจากการลงทุน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ากำไรจึงเป็นข้อมูลสำคัญที่นักลงทุนนำไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนได้

ในอดีตมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกำไรทางบัญชีและราคาหลักทรัพย์หรือผลตอบแทนของหลักทรัพย์ โดยในช่วงแรกคือ Ball และ Brown (1968) ที่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับกำไรทางบัญชี ผลการศึกษาพบว่าผลตอบแทนเกินปกติเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของกำไรเกินปกติ ซึ่งหมายความว่า กำไรทางบัญชีให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุน นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบถึงความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ ของตัวแปรแสดงผลการดำเนินงานที่สำคัญสองชนิด ได้แก่ กำไรทางบัญชีและกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน Bowen, Burgstahler และ Daley (1987) พบว่า ตัวแปรทั้งสอง ล้วนแต่มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ แต่ตัวเลขกำไรมีแนวโน้มที่จะอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้มากกว่ากระแสเงินสด ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากำไรยังเป็นข้อมูลที่นักลงทุนใช้ในการตัดสินใจมากกว่ากระแสเงินสด ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dechow (1994) ที่พบว่ากำไรทางบัญชีสามารถในการอธิบายผลการดำเนินงานในอนาคตได้ดีกว่ากระแสเงินสด โดยเฉพาะกับกิจการที่มีความผันผวนของทุนหมุนเวียน หรือกิจการที่มีวงจรการดำเนินงานใช้เวลานาน (Operating Cycle) ซึ่งกำไรทางบัญชียังเป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานที่ดีกว่า นอกจากนี้ โดยปัจจัยเสริมที่ทำให้ตัวเลขกำไรมีความสำคัญต่อการตัดสินใจได้แก่ ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล ซึ่ง Easton และ Harris (1991) พบว่ากำไรทางบัญชีในงวดปัจจุบันมีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่ากำไรในอดีตและการเปลี่ยนแปลงของกำไร

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาจึงสามารถสรุปได้ว่า กำไรทางบัญชีเป็นข้อมูลสำคัญที่นักลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์

2.1.2 แรงจูงใจต่อการตกแต่งกำไร

จากความสำเร็จของตัวเลขกำไรที่ส่งผลต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้น ทำให้กิจการส่วนมากผูกติดผลการดำเนินงานเข้ากับผลตอบแทนของผู้บริหาร จึงก่อให้เกิดแรงจูงใจอย่างสูงในการตกแต่งตัวเลขกำไรให้มากกว่าที่ควรจะเป็น (Watt และ Zimmerman 1986) โดยเฉพาะกับกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งราคาหลักทรัพย์จะได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ อยู่ตลอดเวลา

Healy และ Wahlen (1999) ได้ให้คำจำกัดความการตกแต่งกำไรไว้ว่า “การตกแต่งกำไรจะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการจัดทำรายงานทางการเงิน และวางแผนโครงสร้างของธุรกรรมที่จงใจทำให้ผู้มีส่วนได้เสียกับกิจการบางกลุ่มเข้าใจผิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของกิจการ หรือจงใจใช้นโยบายบัญชีในการบิดเบือนผลการดำเนินงาน” ทั้งนี้ การบิดเบือนผลการดำเนินงานอาจกระทำได้โดยการเลือกใช้นโยบายบัญชี หรือการตัดสินใจดำเนินงานบางประการอันอาจทำให้ผลการดำเนินงานถูกบิดเบือน ซึ่ง Mckee (2005) ได้จำแนกประเภทของการแต่งกำไรผ่านนโยบายการบัญชีไว้ 12 รูปแบบดังนี้

1. การเก็บกำไรไปใช้ในอนาคต (COOKIE JAR RESERVE TECHNIQUES) เป็นเทคนิคการรับรู้ค่าใช้จ่ายในงวดปัจจุบันให้มากขึ้นเพื่อลดค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตให้น้อยลง ซึ่งจะเป็นผลให้สามารถโยกย้ายกำไรในงวดปัจจุบันไปยังงวดอนาคต ตัวอย่างเช่น การตั้งประมาณการหนี้สงสัยจะสูญ ต้นทุนการรับประกัน หรือผลประโยชน์พนักงานหลังเกษียณ ให้มากกว่าปกติ เป็นต้น
2. การล้างบางตัวเลข (BIG BATH TECHNIQUES) เป็นเทคนิคการรับรู้รายจ่ายในงวดอนาคตไว้ในงวดปัจจุบัน โดยกิจการที่เลือกใช้วิธีนี้มักเป็นกิจการที่ประสบภาวะขาดทุนในงวดปัจจุบันเป็นจำนวนมาก หรือกำลังปรับโครงสร้างองค์กรทำให้ต้องรับรู้ผลขาดทุนก้อนใหญ่ ทางหนึ่งที่จะสามารถตกแต่งกำไรได้นั้น คือการรับรู้รายจ่ายในอนาคตมาไว้ในปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลให้กิจการมีกำไรที่สูงในอนาคต
3. การเล่นพนันกับเหตุการณ์ในอนาคต (BIG BET ON THE FUTURE TECHNIQUES) คือ เทคนิคในการเข้าควบคุมบริษัทอื่นเพื่อผลประโยชน์ในอนาคต โดยการซื้อหุ้นจำนวนมากพอที่จะทำให้กิจการแห่งนั้นเป็นบริษัทย่อย เพื่อนำเอารายได้ของบริษัทเหล่านั้นเข้ามาเป็นรายได้รวมของบริษัทใหญ่ อันเป็นการเพิ่มมูลค่าหรือรายได้โดยรวมของบริษัทใหญ่

4. การขายเงินลงทุน ("FLUSHING" THE INVESTMENT PORTFOLIO) คือ เทคนิคการขายเงินลงทุนในหลักทรัพย์เพื่อขาย เพื่อรับรู้กำไรแฝงในงบกำไรขาดทุน
5. การขายบริษัทย่อยที่มีปัญหา ("THROW OUT" A PROBLEM CHILD) คือ เทคนิคการขายบริษัทย่อยที่มีรายได้หรือผลการดำเนินงานที่ลดลงหรือขาดทุนมาก ๆ อันจะทำให้กำไรรวมในขนาดของบริษัทใหญ่ฟื้นตัวขึ้น เนื่องจากไม่ต้องรับรู้ผลขาดทุนของบริษัทย่อย
6. การเปลี่ยนหลักการบัญชี (CHANGE GAAP) คือ เทคนิคในการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี ได้แก่ การเริ่มต้นในการใช้มาตรฐานบัญชีฉบับใหม่โดยสมัครใจ หรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายการคิดค่าเสื่อมราคา เป็นต้น
7. การแต่งกำไรผ่านรายการตัดจ่าย (AMORTIZATION, DEPRECIATION, และ DEPLETION) เป็นเทคนิคการขาย หรือลดระยะเวลาการตัดค่าเสื่อมราคาหรือค่าใช้จ่ายตัดจ่าย ซึ่งจะกำไรในอนาคตเพิ่มขึ้น หรือลดลงตามที่ผู้บริหารต้องการ วิธีนี้จะเป็นประโยชน์กับกิจการที่ครอบครองสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้เป็นจำนวนมาก
8. การแต่งกำไรผ่านรายการขายแล้วเช่ากลับหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ (SALE/LEASEBACK และ ASSET EXCHANGE TECHNIQUES) เป็นเทคนิคเกี่ยวกับการขายสินทรัพย์ของกิจการที่มีอยู่แล้วทำการเช่ากลับคืนมาใช้งาน เทคนิคนี้จะทำให้กิจการสามารถรับรู้กำไรจากการขายสินทรัพย์ได้ในงวดปัจจุบัน แต่จะทำให้ค่าเสื่อมราคาในอนาคตมากขึ้น อันจะเป็นการโอนรายจ่ายในอนาคตเข้ามาเป็นกำไรงวดปัจจุบัน
9. การแต่งกำไรผ่านการจัดประเภทรายการในงบกำไรขาดทุน (OPERATING VERSUS NON-OPERATING INCOME) คือ เทคนิคการโยกย้ายกำไรที่ไม่เกิดขึ้นบ่อยไปนำเสนอเป็นกำไรจากรายการปกติ และในทางกลับกัน คือ การบันทึกค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นปกติไปเป็นขาดทุนจากรายการพิเศษ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะทำให้กิจการสามารถแสดงกำไรจากรายการปกติในจำนวนที่สูง ซึ่งจะทำให้กิจการมีความน่าสนใจในสายตาผู้ลงทุน อันจะส่งผลต่อมูลค่าหลักทรัพย์
10. การคืนหนี้ระยะยาวก่อนกำหนด (EARLY RETIREMENT OF DEBT) คือ เทคนิคการรับรู้กำไรจากการไถ่ถอนหนี้ระยะยาวก่อนกำหนด อันเนื่องจากราคาตลาดของหุ้นกู้ของกิจการลดลงกว่ามูลค่าตามบัญชี หรือออกหุ้นกู้ชุดใหม่เพื่อชำระหนี้หุ้นกู้ชุดเดิมเพื่อรับรู้กำไรจากการไถ่ถอน อันจะทำให้กิจการสามารถแสดงกำไรในงวดบัญชีที่ไถ่ถอนได้มากกว่าปกติ

11. การแต่งกำไรผ่านการใช้ตราสารอนุพันธ์ (USE OF DERIVATIVES) คือ เทคนิคในการใช้อนุพันธ์ทางการเงิน หรือเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงินในการตกแต่งกำไร หรือเก็งกำไร อันจะส่งผลให้กิจการสามารถรับรู้กำไร หรือขาดทุนได้มากกว่าที่ควรจะเป็น
12. การแต่งกำไรผ่านรายการซื้อหุ้นคืน (SHRINK THE SHIP) คือ เทคนิคการลดปริมาณหุ้นที่ออกจำหน่ายด้วยการซื้อหุ้นบริษัทกลับคืนจากผู้ถือหุ้นภายนอก การกระทำเช่นนี้ จะส่งผลให้กำไรต่อหุ้นของกิจการสูงขึ้นแม้จะมีกำไรสุทธิเท่าเดิมก็ตาม เนื่องจากตัวหารกำไรสุทธิลดลง

และนอกจากการแต่งกำไรผ่านหลักการบัญชี การแต่งกำไรยังสามารถกระทำผ่านทาง การตัดสินใจในกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท (Real Economic Activities Earnings Management) การจัดการกำไรด้วยวิธีการนี้ผู้บริหารใช้การตัดสินใจในการดำเนินต่าง ๆ เพื่อให้ผลการดำเนินงานออกมามีความต้องการ โดยผ่านการตัดสินใจในเรื่องต่างดังต่อไปนี้

13. การเพิ่มกำไรโดยการเพิ่มยอดขาย โดยการจัดให้มีการส่งเสริมการขาย ลดราคาขาย หรือการขยายเวลาการให้ระยะเวลาการให้เครดิต
14. การลดค่าใช้จ่ายที่ขึ้นอยู่กับมติตัดสินใจของผู้บริหาร เช่น ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนา หรือค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร
15. การลดค่าใช้จ่ายในการผลิตต่อหน่วยด้วยการเพิ่มจำนวนการผลิต เพื่อให้ค่าใช้จ่ายคงที่ ที่ใช้ในการผลิต (Fixed Cost) ลดลง

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการตกแต่งกำไรในเชิงรูปแบบของงบการเงิน

มีงานวิจัยในอดีตจำนวนมากที่ให้หลักฐานเกี่ยวกับการแต่งกำไรผ่านการตัดสินใจในกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท เช่น Healy และ Wahlen (1999), Fudenberg และ Tirole (1995), และ Dechow และ Skinner (2000) ได้ชี้ประเด็นไปที่การตกแต่งกำไรผ่านการเร่งยอดขาย การจัดการรางวัลมอบสินค้า การชะลอการวิจัยและพัฒนา (R&D) และการชะลอการซ่อมบำรุงสินทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ จากการศึกษาการกระจายตัวของกำไรสุทธิตามรายงานของกิจการจดทะเบียนตามรายงานประจำปีจำนวนกว่า 75,000 ครั้ง Burgstahler และ Dichev (1997) พบแรงจูงใจในการตกแต่งกำไรของกิจการจดทะเบียนที่ไม่ต้องการ 1) รายงานผลขาดทุนสุทธิ 2) รายงานผลกำไรที่ลดต่ำกว่าผลกำไรสุทธิในปีก่อน และ 3) รายงานผลกำไรที่ต่ำกว่าการพยากรณ์ของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์

อย่างไรก็ตาม การตกแต่งกำไรที่ได้กล่าวถึงเป็นการตกแต่ง "เนื้อหา" ของข้อมูลทางการเงินบัญชีเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมา ยังมีการระบุถึงการตกแต่ง "รูปแบบ" ของการนำเสนออีกด้วย ตัวอย่างเช่น การตกแต่งผ่านองค์ประกอบของการนำเสนอข้อมูลหรือสื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น สี (Courtis 2004) หรือภาษาที่ไพเราะ (Crowther และคณะ 2003)

และอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้คือการตกแต่งผ่านแผนภูมินำเสนอผลการดำเนินงานของ
กิจการ โดย ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงการบิดเบือนผลการดำเนินงานผ่านการนำเสนอแผนภูมิแท่ง ที่นำเสนอในรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (บริษัทจดทะเบียน) จึงเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งเผยแพร่ในรูปแบบของแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.)¹ จำนวน 425 ฉบับ ซึ่งเป็นรายงานประจำปี 2543 ถึง 2549 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่จะใช้ตอบสมมติฐานข้อต่างๆ ประกอบด้วย

1. ความชันของแผนภูมิ
2. จำนวนแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปี และ
3. เลขหน้าของรายงานประจำปีที่นำเสนอแผนภูมิ

3.2 การวัดค่าตัวแปรที่ใช้ทดสอบ

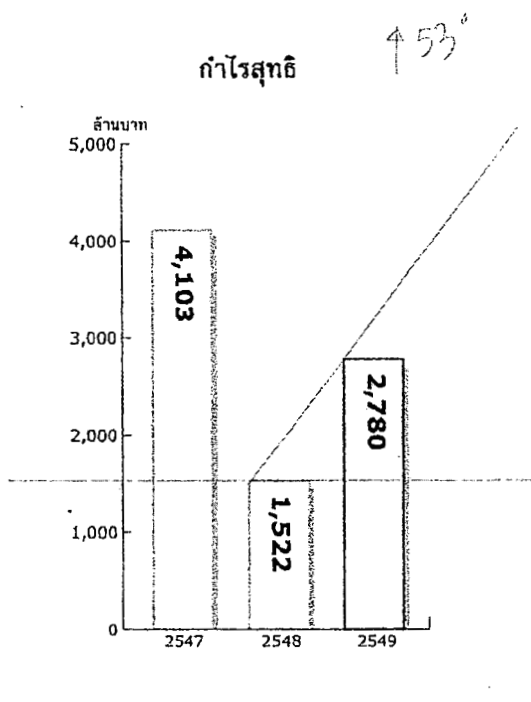
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 1) ระดับความชันของมาตราส่วนของแผนภูมิแท่ง ที่ใช้แสดงผลการดำเนินงานของกิจการ 2) จำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน และ 3) จุดที่นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน ซึ่งวัดค่าดังวิธีต่อไปนี้

3.2.1 การวัดระดับความชันของมาตราส่วนของแผนภูมิแท่ง

การตอบสมมติฐานที่หนึ่งนั้นต้องใช้วิธีเปรียบเทียบระดับความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับระดับความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า โดยการวัดค่าของระดับความชันทั้งสองนั้นสามารถอธิบายได้ดังนี้

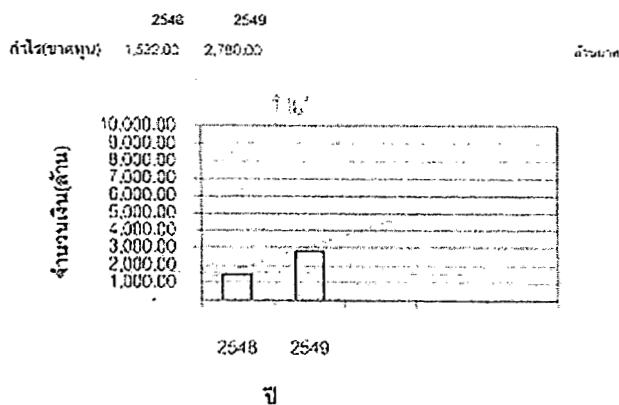
การวัดค่าความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปี ผู้วิจัยได้พิมพ์ต้นฉบับของแผนภูมิที่มีการนำเสนอไว้ในรายงานประจำปี และนำมาวัดค่าความชันของแผนภูมิโดยใช้เครื่องวงกลม ผลที่ได้คือความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปีที่มีหน่วยเป็นองศา ดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 5

¹ www.sec.or.th

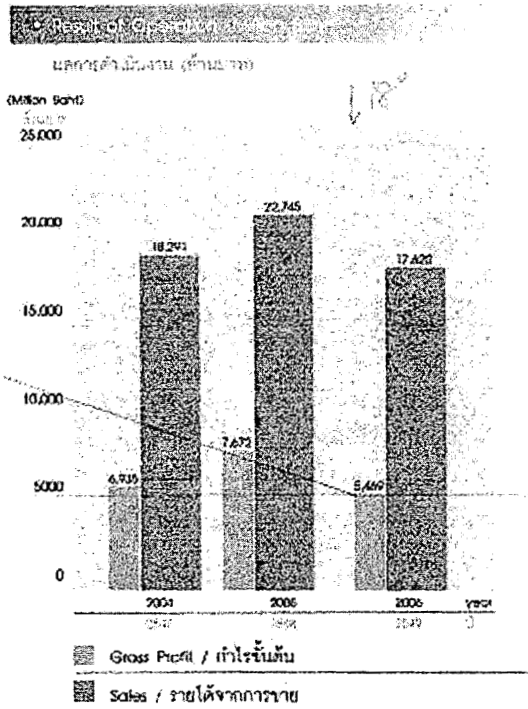
ภาพที่ 5 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นซึ่งแสดงในรายงานประจำปี

จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวัดค่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า โดยผู้วิจัยได้สร้างแผนภูมิขึ้นมาใหม่โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปไมโครซอฟท์เอกเซล (Microsoft Excel) โดยได้กำหนดลักษณะแผนภูมิและสัดส่วนเดียวกัน แล้ววัดค่าความชันด้วยเครื่องวงกลม ซึ่งผลที่ได้คือค่าความชันเป็นองศาที่ใช้เปรียบเทียบกับแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี ดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 6

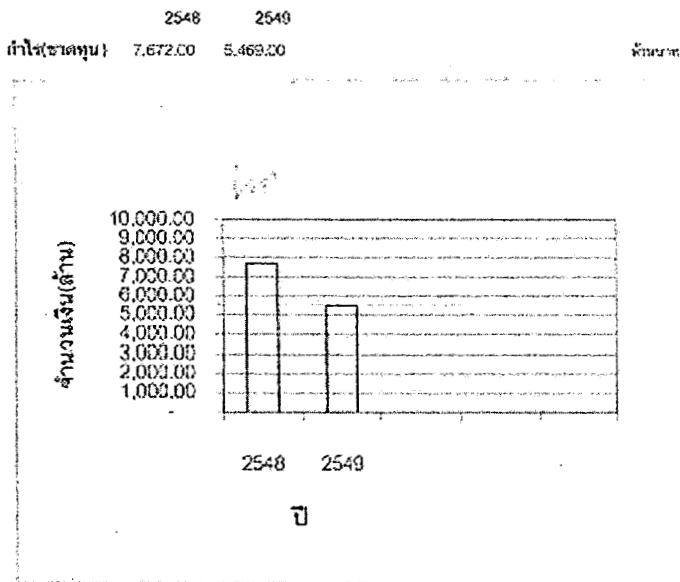

ภาพที่ 6 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า

เช่นเดียวกับกิจการที่มีผลประกอบการลดลง ผู้วิจัยวัดค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี ตามตัวอย่างในภาพที่ 7 เปรียบเทียบกับค่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่าตามตัวอย่างในภาพที่ 8 ดังนี้

ภาพที่ 7 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นซึ่งแสดงในรายงานประจำปี

ภาพที่ 8 แผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า

3.2.2 การวัดจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน

จำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานสามารถวัดค่าได้ โดยการนับแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แสดงไว้ในรายงานประจำปีแต่ละฉบับ

3.2.3 การวัดจุดที่นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงาน

โดยปกติในรายงานประจำปี หรือหนังสือใดๆ ก็ตาม การนำเสนอในหน้าแรกๆ ย่อมสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ใช้รายงานมากกว่าหน้าหลังๆ ดังนั้น การวัดจุดที่นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานจึงสามารถกระทำได้ง่ายด้วยการดูเลขหน้าที่แผนภูมินั้นๆ ถูกนำเสนอในรายงานประจำปี

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการทดสอบเป็น 3 ส่วนเพื่อตอบสนองมติฐานทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1a: กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิในรายงานประจำปีที่มีค่าความชันสูงกว่าที่ควรจะเป็น

สมมติฐานข้อที่ 1b: กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานลดลงจะแสดงแผนภูมิในรายงานประจำปีที่มีค่าความชันต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ในการทดสอบเพื่อตอบสนองมติฐานข้อที่ 1 จะเปรียบเทียบระดับความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับระดับความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 ประชากรแบบจับคู่ (Paired Sample t -Test) ซึ่งคาดผลว่าค่าความชันที่นำเสนอในรายงานประจำปีของกิจกรรมที่มีผลประกอบการที่ดีขึ้นจะมากกว่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในทางกลับกัน คาดว่าค่าความชันของกิจกรรมที่มีผลกำไรลดลงนั้นจะน้อยกว่าค่าความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะใช้การทดสอบแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ โดยใช้สถิติ chi-square เพื่อทดสอบว่าจำนวนของกิจกรรมที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันกว่าปกติจะแตกต่างจากจำนวนของกิจกรรมที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันน้อยกว่าปกติหรือไม่ โดยผู้วิจัยคาดว่ากลุ่มกิจกรรมที่มีผลประกอบการดีขึ้น (ลดลง) จะมีจำนวนของกิจกรรมที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันกว่าปกติสูงกว่า (น้อยกว่า) กิจกรรมที่นำเสนอแผนภูมิที่ชันน้อยกว่าปกติ

สมมติฐานข้อที่ 2: กิจกรรมที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะมีจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานมากกว่ากิจกรรมที่มีผลประกอบการ
ลดลง

ในการทดสอบเพื่อตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 2 จะใช้วิธีเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยใช้วิธี t-test ซึ่งคาดว่ากิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะมีจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานมากกว่ากิจการที่มีผลประกอบการลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 3: กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิไว้ในจุดที่ชัดเจนกว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลง

เนื่องจากเลขหน้า ซึ่งเป็นค่าของตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 เป็นข้อมูลลำดับที่ (ordinal scale) ผู้วิจัยจึงใช้วิธีทดสอบสถิติแบบไม่ใช้พารามิเตอร์ (non-parametric) โดยใช้ค่าสถิติ wilcoxon rank sum test ในการทดสอบ ซึ่งจะแบ่งกลุ่มข้อมูลเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มกิจการที่มีผลประกอบการที่ดีขึ้น เปรียบเทียบกับกลุ่มกิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลง ซึ่งคาดหวังผลการวิจัยว่า กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิไว้ในจุดที่ชัดเจนกว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลง

บทที่ 4 ผลการวิจัย

เนื้อหาในบทนี้นำเสนอผลการศึกษากลับมาเกี่ยวกับการใช้แผนภูมิเป็นเครื่องมือ บิดเบือนผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนโดยวิธีตามที่อธิบายไว้ในบทที่ 3 ผล การศึกษาในบทนี้แบ่งเป็น 5 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น 2) การเปรียบเทียบระดับ ความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับระดับความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า 3) การเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง และ 4) การ เปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแห่งของกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจการ ที่มีผลการดำเนินงานลดลง

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

จากการรวบรวมข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนฯ ซึ่งเผยแพร่ ในรูปแบบของแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงาน ก.ล.ต.) จำนวน 425 ฉบับ ซึ่งเป็นรายงานประจำปี 2543 ถึง 2549 พบว่า มีจำนวน 147 ตัวอย่างที่มีการนำเสนอผลการดำเนินงานในรูปแบบแผนภูมิแห่ง 121 ตัวอย่าง และแผนภูมิเส้นจำนวน 26 ตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการที่จะ ศึกษาถึงความบิดเบือนในการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของบริษัท โดยจาก จำนวน 147 ตัวอย่างนั้น แบ่งเป็นกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น 107 ตัวอย่าง และกิจการ ที่มีผลการดำเนินงานลดลง 40 ตัวอย่าง ดังข้อมูลในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนรายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

	ฉบับ
รายงานประจำปีที่แสดงในเว็บไซต์ของสำนักงาน ก.ล.ต.	425
หัก รายงานประจำปีที่ไม่ได้นำเสนอแผนภูมิ	(263)
รายงานประจำปีที่เปิดดูข้อมูลไม่ได้	(14)
รายงานประจำปีที่นำเสนอด้วยแผนภูมิวงกลม	(1)
รายงานประจำปีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้	<u>147</u>

โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมาจากปี 2544 ถึง 2549 และกระจายไปใน 16 กลุ่มอุตสาหกรรมโดยกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์จะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ที่สุดในการศึกษา ครั้งนี้ ซึ่งมีจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 32 ตัวอย่างจากทั้งหมด 147 ตัวอย่าง

ตารางที่ 2 รายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปีที่น่าเสนอรายงาน

ปี	กลุ่มที่มีผลการ	กลุ่มที่มีผลการ
	ดำเนินงานดีขึ้น	ดำเนินงานลดลง
2544	6	0
2545	19	4
2546	17	4
2547	13	8
2548	34	14
2549	18	10
รวม	107	40

ตารางที่ 3 รายงานประจำปีที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มอุตสาหกรรม	กลุ่มที่มีผลการ	กลุ่มที่มีผลการ
	ดำเนินงานดีขึ้น	ดำเนินงานลดลง
บริษัทขนาดกลาง (MAI)	11	3
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	7	2
ทรัพยากร	8	2
เทคโนโลยี	15	13
ธุรกิจการเงิน	14	2
บริการ	14	6
สินค้าอุตสาหกรรม	11	3
สินค้าอุปโภคบริโภค	1	2
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	26	7
รวม	107	40

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ 3 ประเภทคือ ยอดขายรวม ขนาดของสินทรัพย์รวม และกำไรสุทธิ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น กับกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานลดลงมีขนาดที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นยอดขายรวม (14,048 ล้านบาทเทียบกับ 13,121 ล้านบาท) ขนาดของสินทรัพย์ (19,438 ล้านบาท เทียบกับ 18,941 ล้านบาท) และ กำไรสุทธิ (1,604 ล้านบาท เทียบกับ 2,493 ล้านบาท)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินที่สำคัญของกลุ่มตัวอย่าง

ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ (ล้านบาท)	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)	กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)
ยอดขายรวม	14,048	13,121
สินทรัพย์รวม	14,048	13,121
กำไรสุทธิ	1,604	2,493

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาของการจัดทำรายงานประจำปี กลุ่มอุตสาหกรรม และขนาดของกิจการ ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการศึกษาถึงความแตกต่างของการนำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปี

4.2 การเปรียบเทียบระดับความชันของแผนภูมิ

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึงสถิติพรรณนาของค่าความชันในการนำเสนอแผนภูมิของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 5 สถิติพรรณนาของค่าความชันในการนำเสนอแผนภูมิของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

หน่วย: องศา	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น		กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง	
	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า
จำนวนตัวอย่าง (%)	107 (72.8)		40 (27.2)	
ค่าเฉลี่ย	31.1	18.6	(24.7)	(13.8)
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	22.7	16.7	21.5	13.4
ค่าต่ำสุด	0.0	10.0	(68.0)	(55.0)
ค่าสูงสุด	80.0	72.0	0.0	0.0

จากสถิติพรรณนาของค่าความชันที่แสดงในตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้นจำนวน 107 ตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 72.8 ของกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปี 31.1 องศา และความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน 18.6 องศา ค่าสูงสุดของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปีมีค่าสูงกว่าค่าสูงสุดของความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน คือ 80 องศา และ 72 องศา ตามลำดับ และสำหรับกลุ่มผลการดำเนินงานลดลง จำนวน 40 ตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 27.2 มีค่าเฉลี่ยของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงาน

ประจำปี -24.7 องศา และความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน -13.8 องศา ค่าต่ำสุดของความชันของแผนภูมิแท่งที่นำเสนอในรายงานประจำปีมีค่าต่ำกว่าค่าต่ำสุดของความชันหลังจากที่มีการปรับค่าด้วยมาตรฐานเดียวกัน คือ -68 องศา และ -55 องศา ตามลำดับ

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้การเปรียบเทียบแบบจับคู่ (Match-paired t-test)

ตารางที่ 6 เป็นผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้การเปรียบเทียบแบบจับคู่ ดังวิธีที่นำเสนอในบทที่ 3 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้ค่าสถิติ t-test

หน่วย : องศา	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)		กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)	
	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า	ตามรายงานฯ	ยังไม่ปรับค่า
ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	31.1 (22.7)	18.6 (16.7)	-24.7 (21.5)	-13.8 (13.4)
ค่าเฉลี่ยของผลต่างจากการจับคู่ (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	12.5 (19.6)		-10.9 (19.2)	
ค่าสถิติแบบ t (ระดับนัยสำคัญ)	6.6072 (0.000) ***		- 3.5825 (0.001)***	

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <math><0.01</math>

ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแบบจับคู่ของค่าความชันของแผนภูมิในรายงานฯ กับค่าความชันที่ปรับแล้วสำหรับกลุ่มกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น พบว่าค่าความชันเฉลี่ยของแผนภูมิที่รายงานสูงกว่าค่าความชันที่ปรับแล้วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.000$) 12.5 องศา อย่างไรก็ตาม จากผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแบบจับคู่ของค่าความชันของแผนภูมิในรายงานฯ กับค่าความชันที่ปรับแล้วสำหรับกลุ่มกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลงนั้น พบว่า ค่าความชันเฉลี่ยของแผนภูมิที่รายงานกลับต่ำกว่าค่าความชันที่ปรับแล้วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.001$) เท่ากับ 10.9 องศา

การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้สถิติทดสอบแบบ chi-square

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าโดยใช้สถิติทดสอบแบบ chi-square

	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)			กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)		
	ค่าแสดง	ค่าคาดหวัง	ผลต่าง	ค่าแสดง	ค่าคาดหวัง	ผลต่าง
องศาในรายงานฯ < องศาที่ปรับแล้ว	27	53.5	-26.5	28	20	8
องศาในรายงานฯ > องศาที่ปรับแล้ว	80	53.5	-26.5	12	20	8
Chi – Square (ระดับนัยสำคัญ)	26.2523 (0.000)***			6.4 (0.011)**		

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <math> < 0.01 </math> ** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <math> < 0.05 </math>

จากตารางที่ 7 ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าความชันของแผนภูมิฯ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) องศาในรายงานฯ < องศาที่ปรับแล้ว และ 2) องศาในรายงานฯ > องศาที่ปรับแล้ว โดยพบว่ากลุ่มกิจการที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นถึง 80 แห่งหรือกว่าร้อยละ 74 ได้นำเสนอแผนภูมิที่ค่าความชันสูงกว่าค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่า ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงกว่าจำนวนรายงานประจำปีที่นำเสนอแผนภูมิที่ค่าความชันต่ำกว่าค่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (chi-square 26.25, p-value 0.000) ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบโดยใช้สถิติแบบ t อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการนำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปีของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง กลับพบว่ากิจการส่วนใหญ่ (28 กิจการ หรือร้อยละ 70) นำเสนอแผนภูมิที่มี โดยมีความชันต่ำกว่าความชันที่ผ่านการยังไม่ปรับค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (chi-square 6.4, p-value 0.011) ซึ่งขัดแย้งกับผลการทดสอบโดยใช้สถิติแบบ t

ผลการทดสอบสรุปได้ว่ากิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเลือกที่จะนำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปีให้มีความชันมากกว่าปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้นในข้อ 1a แต่ในส่วนของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงนั้น แม้ผลการทดสอบโดยใช้ค่าสถิติ t แบบจับคู่จะไม่พบว่ากิจการในกลุ่มนี้นำเสนอแผนภูมิในรายงานประจำปีให้มีความชันน้อยกว่าปกติ แต่เมื่อทดสอบโดยใช้ค่าสถิติ chi-square พบว่ากิจการส่วนมาก (ร้อยละ 70) นำเสนอผลการดำเนินงานผ่านแผนภูมิให้มีความชันน้อยกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังที่ได้ตั้งสมมติฐานข้อที่ 1b

4.3 การเปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิ

ตารางที่ 8 เป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงานระหว่างกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเปรียบเทียบกับกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง

ตารางที่ 8 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงาน

	กลุ่มผลการดำเนินงานดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)	กลุ่มผลการดำเนินงานลดลง (40 ตัวอย่าง)	ค่าสถิติแบบ t (ระดับนัยสำคัญ 1tail)
ค่าเฉลี่ยของการนำเสนอแผนภูมิ แสดงผลการดำเนินงาน (ครั้ง) (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)	1.16 (0.39)	1.08 (0.27)	1.479 (0.071)

จากผลการทดสอบโดยใช้ค่าสถิติแบบ t (Independent sample t-test) พบว่า กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นนั้น นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานเท่ากับ 1.16 ครั้ง ในขณะที่กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานลดลงนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานเท่ากับ 1.08 ครั้ง แต่จำนวนครั้งของการนำเสนอ นั้น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (t-score 1.479, p-value 0.071) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 ซึ่งแสดงว่ากิจกรรมที่มีผลประกอบการดีขึ้นมีจำนวนการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานไม่แตกต่างจากกิจกรรมที่มีผลประกอบการลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.4 การเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิ

ตารางที่ 9 เป็นการเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานระหว่างกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานลดลง โดยใช้ค่าเฉลี่ยของลำดับที่ (Mean Rank) ผลจากการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นมีค่าเฉลี่ยของลำดับที่เท่ากับ 70.11 ในขณะที่กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานลดลงมีค่าเฉลี่ยของลำดับที่เท่ากับ 84.4 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในระดับ 0.034 ($z = -1.8259$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 ซึ่งแสดงว่ากิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานในจุดที่เห็นเด่นชัดกว่ากิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานลดลง

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานระหว่างกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานลดลงโดยใช้ค่าเฉลี่ยของลำดับที่ (Mean Rank)

	กลุ่มผลการดำเนินงาน ดีขึ้น (107 ตัวอย่าง)	กลุ่มผลการดำเนินงาน ลดลง (40 ตัวอย่าง)	ค่าสถิติ แบบ Z (1 tail)
ค่าเฉลี่ยของลำดับที่ (Mean Rank) ของเลขหน้าที่นำเสนอแผนภูมิฯ	70.11	84.4	- 1.8259 (0.034)**

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ <math>< 0.05</math>

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาถึงพฤติกรรมการบิดเบือนผลการดำเนินงานด้วยแผนภูมิในรายงานประจำปีของกิจการจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในครั้งนี้ มีแรงจูงใจมาจากงานวิจัยในอดีตที่ส่วนใหญ่มักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในเชิงเนื้อหาโดยการศึกษาเหล่านั้นให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันโดยชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่ากิจการที่จดทะเบียนกับตลาดทุนมักตกแต่งกำไรเพิ่มขึ้นจากที่ควรจะเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ในการดึงดูดความสนใจจากผู้ลงทุน ในขณะที่การศึกษาค้างนี้ มีมุมมองที่แตกต่างจากการศึกษาส่วนใหญ่ในอดีตตรงที่มุ่งเน้นศึกษาถึงพฤติกรรมการตกแต่งกำไรในเชิงรูปแบบ ซึ่งเป็นมุมมองที่มีการศึกษาค่อนข้างน้อย ผลจากการศึกษามีส่วนเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการตกแต่งกำไรของกิจการจดทะเบียนในตลาดทุน ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ 1) กิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น (หรือลดลง) จะแสดงแผนภูมิในรายงานประจำปีให้ดูดีกว่า (หรือดูแย่กว่า) ความเป็นจริงหรือไม่ 2) กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะมีจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานมากกว่ากิจการที่มีผลประกอบการลดลงหรือไม่ และ 3) กิจการที่มีผลประกอบการดีขึ้นจะแสดงแผนภูมิไว้ ในจุดที่ชัดเจนกว่ากิจการที่มีผลประกอบการที่ลดลงหรือไม่

การศึกษาในครั้งนี้เก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 147 ฉบับ โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2544 - 2549 ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เปรียบเทียบระดับความชันของแผนภูมิที่นำเสนอในรายงานประจำปี กับระดับความชันที่ยังไม่ผ่านการปรับค่า ส่วนที่ 2 เปรียบเทียบจำนวนครั้งของการนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานของกิจการ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น และกลุ่มที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง และส่วนที่ 3 เปรียบเทียบเลขหน้าในการนำเสนอแผนภูมิแท่งของกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นกับกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง

จากการทดสอบในส่วนที่ 1 ผู้วิจัยพบว่าทั้งกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้น และกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลง ต่างนำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่ดูดีกว่าความเป็นจริง กล่าวคือ ในกรณีของกิจการที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นนั้น กิจการจำนวนกว่าร้อยละ 74 นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่มีชันกว่าความชันที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และในกรณีของกิจการที่มีผลการดำเนินงานลดลงนั้น การศึกษาค้างนี้พบว่ากิจการกว่าร้อยละ 70 นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่แบนราบกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ด.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

การทดสอบในส่วนที่ 2 ได้ผลสรุปว่ากิจกรรมจดทะเบียนฯ นำเสนอแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานในจำนวนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ลงทุนให้ความสนใจข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ผู้ลงทุนเพียงไม่กี่ประเภท รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลหลากหลายชนิดอาจเป็นการสร้างความสับสนให้กับผู้อ่านรายงานประจำปี กิจกรรมส่วนใหญ่จึงนิยมนำเสนอแผนภูมิฯ เพียงชนิดเดียว ซึ่งถ้าไรสุทธิจะเป็นรายการที่ถูกนำเสนอโดยกิจกรรมต่างๆ มากที่สุด

จากการวิจัยในส่วนที่ 3 ผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยของการเรียงลำดับ (mean rank) ของเลขหน้าที่น้อยกว่ากิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเล็กน้อย (p -value เท่ากับ 0.07) ซึ่งหมายความว่ากิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานดีขึ้นเลือกที่จะนำเสนอผลการดำเนินงานผ่านแผนภูมิฯ ในจุดที่ผู้อ่านรายงานประจำปีให้ความสนใจมากกว่ากิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานที่ลดลง เพื่อเป็นการเน้นผลการดำเนินงานที่น่าพอใจนั่นเอง

ข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า นอกจากการตกแต่งกำไรในแง่เนื้อหาของงบการเงินแล้ว กิจกรรมจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยังมีการตกแต่งผลการดำเนินงานในแง่ของรูปแบบผ่านแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานอีกด้วย ซึ่งผู้ใช้รายงานประจำปีควรใช้ความระมัดระวังในการอ่านและตีความ เพื่อมิให้เข้าใจผิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่อาจถูกบิดเบือนให้ดูดีเกินกว่าที่ควรจะเป็น ที่แสดงผ่านแผนภูมิแสดงผลการดำเนินงานที่นำเสนอในรายงานประจำปี เนื่องจากสามารถกระทำได้ง่ายและไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานต่างๆ เนื่องจากถือเป็นรูปแบบการนำเสนอที่กิจกรรมจดทะเบียนฯ สามารถทำได้โดยอิสระ

นอกจากประโยชน์ที่มีต่อผู้ลงทุนที่ต้องใช้ข้อมูลทางการเงินประกอบการตัดสินใจลงทุน การศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาการบัญชี โดยเปิดมุมมองของการตกแต่งกำไรที่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การตกแต่งเนื้อหาของงบการเงินอีกต่อไป

5.2 ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษานี้มิได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมรายงานประจำปีของบริษัทจดทะเบียนทุกฉบับ แต่ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากรายงานประจำปีที่น่าเสนอผ่านเว็บไซต์ของสำนักงาน กสท. (www.sec.or.th) ซึ่งเป็นการนำเสนอแบบสมัครใจ ทั้งนี้ กิจกรรมที่มีผลการดำเนินงานดีย่อมมีความต้องการนำเสนอผลการดำเนินงานให้แพร่หลายที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ จึงอาจเป็นไปได้ที่รายงานประจำปีที่ใช้ในการศึกษานี้ เกิดจากการที่กิจการเลือกส่งให้สำนักงาน กสท. เผยแพร่เฉพาะรายงานฯ ฉบับที่แสดงผลการดำเนินงานที่น่าพอใจเท่านั้น ผลการศึกษานี้จึงอาจเกิดความคลาดเคลื่อน และอาจไม่เพียงพอต่อการใช้เป็นข้อสรุปโดยทั่วไป (generalization)

242184

654.3

๙ ๒๕๒ ๗

๑. ๑

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีโอกาสศึกษาถึงการตกแต่งกำไรในเชิงรูปแบบผ่านสื่อต่างๆได้อีกหลายประเภท ดังนี้

1. การศึกษาถึงรูปแบบการตกแต่งกำไรผ่านสำนวนโวหารในหัวข้อคำอธิบายและวิเคราะห์ของฝ่ายจัดการ ซึ่งเป็นจุดหนึ่งที่ฝ่ายจัดการสามารถนำเสนอความคิดเห็นและคำพูดได้อย่างอิสระ
2. เช่นเดียวกับการศึกษาของ Courtis (2004) ที่ศึกษาถึงการใช้สีเป็นส่วนประกอบในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านรายงานประจำปี งานวิจัยในอนาคตอาจศึกษาถึงรูปแบบของการใช้สีเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านรายงานประจำปีของกิจการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
3. การศึกษาถึงการนำเสนอข้อมูลทางการเงินผ่านเว็บไซต์ของกิจการ ว่ามีพฤติกรรมบิดเบือนตัวเลขผลการดำเนินงานหรือไม่

บรรณานุกรม

- จารุณี, อมรรัตน์กุลกิจ. การเปิดเผยข้อมูลตามความสมัครใจโดยการใช้แผนภูมิในรายงานประจำปี: กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. งานนิพนธ์ของหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2549.
- Ball, R.; Brown, P. An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers. Journal of Accounting Research. 6 (1968): 159-78.
- Bowen, R.M., Burgstahler, D., Daley, L.A. The incremental information content of accruals versus cash flows. Accounting Review, 1987: 723-47.
- Burgstahler, D.; Dichev, I. Earnings Management to Avoid Earnings Decreases and Losses Journal of Accounting and Economics. 1997: 99 – 126.
- Courtis, J. Colour as visual rhetoric in financial reporting, Accounting Forum. 28 (2004): 265–281.
- Crowther, D.; Carter, C.; Cooper, S. The poetics of corporate reporting: Evidence from the UK Water Industry, Critical Perspectives on Accounting. 17 (2006): 175–201.
- Dechow, P.M.; Skinner, D.J. Earnings Management: Reconciling the Views of Accounting Academics, Practitioners, and Regulators. Accounting Horizons. 14 (2000): 235.
- Easton, P.D.; Harris, T.D. Earnings As an Explanatory Variable for Returns. Journal of Accounting Research. 29(1991): 19-36.
- Fudenberg, D; Tirole, J. A Theory of Income and Dividend Smoothing Based on Incumbency Rents. The Journal of Political Economy, 103 (1995): 75-93.
- Healy, P.M.; Wahlen, J.M. A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. Accounting Horizons. 13(1999): 43-67.
- McKee, T.E. Earnings Management: An Executive Perspective. Thomson/ South-Western. (2005).
- Watt, R.L.; Zimmerman, J.L. Positive Accounting Theory. New Jersey: Prentice-Hall (1986)

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

รายงานประจำปีที่นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

รายงานประจำปีของกิจการ	ประจำปี
124 COMMUNICATION PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
124 COMMUNICATION PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
ACAP ADVISORY PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
ADVANCED INFO SERVICE PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
ADVANCED INFO SERVICE PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
ADVANCED INFO SERVICE PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
AEON THANA SINSAP (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
AEON THANA SINSAP (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
AEON THANA SINSAP (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
AEON THANA SINSAP (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
AEON THANA SINSAP (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
ASIA SERMKIJ LEASING PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
ASIAN MARINE SERVICES PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
BAAN ROCK GARDEN PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
BLISS-TEL PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
BUALUANG SECURITIES PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
BUALUANG SECURITIES PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
CALIFORNIA WOW XPERIENCE PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
CENTRAL PATTANA PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
CENTRAL PATTANA PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
CENTRAL PATTANA PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
CHUO SENKO (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
CHUO SENKO (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
DELTA ELECTRONICS (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
DELTA ELECTRONICS (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
DELTA ELECTRONICS (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
DELTA ELECTRONICS (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2549

รายงานประจำปีของกิจการ	ประจำปี
DEMCO PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
DIAMOND ROOFING TILES PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
DISTAR ELECTRIC CORPORATION PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
GENERAL ENVIRONMENTAL CONSERVATION PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
GLOW ENERGY PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
HANA MICROELECTRONICS PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
INDORAMA POLYMERS PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
INOUE RUBBER (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
INTERHIDES PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
INTERLINK COMMUNICATION PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
INTERLINK COMMUNICATION PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
INTERNET THAILAND PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
INTERNET THAILAND PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
INTERNET THAILAND PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
INTERNET THAILAND PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
INTERNET THAILAND PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
JASMINE INTERNATIONAL PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
JASMINE INTERNATIONAL PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
JASMINE INTERNATIONAL PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
JASMINE TELECOM SYSTEMS PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
KCE ELECTRONICS PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
KCE ELECTRONICS PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
LAND AND HOUSE PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
LAND AND HOUSE PUBLIC COMPANY LIMITED	2544
LAND AND HOUSE PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
LAND AND HOUSE PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
M.C.S. STEEL PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
MASTER AD PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
MASTER AD PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
MASTER AD PUBLIC COMPANY LIMITED	2548

รายงานประจำปีของกิจการ	ประจำปี
MATCHING STUDIO PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
MBK PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
MBK PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
MBK PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
MFEC PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
NONTHAVEJ HOSPITAL PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
PHATRA SECURITIES PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
PRANDA JEWELRY PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
PRANDA JEWELRY PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
PRECIOUS SHIPPING PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
PRECIOUS SHIPPING PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
PRECIOUS SHIPPING PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
PRECIOUS SHIPPING PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
PRECIOUS SHIPPING PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
PRESIDENT RICE PRODUCTS PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
PRESIDENT RICE PRODUCTS PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
PRESIDENT RICE PRODUCTS PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
PTT CHEMICAL PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
PTT EXPLORATION AND PRODUCTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
PTT EXPLORATION AND PRODUCTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
PTT EXPLORATION AND PRODUCTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
PTT EXPLORATION AND PRODUCTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
PTT EXPLORATION AND PRODUCTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
PTT PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
PTT PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
QUALITY-HOUSES PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
RATCHABURI ELECTRICITY GENERATING HOLDING PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
RATCHABURI ELECTRICITY GENERATING HOLDING PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
SAHAMIT MACHINERY PUBLIC COMPANY LIMITED	2549

รายงานประจำปีของกิจการ	ประจำปี
STANDARD CHARTERED NAKORNTHON BANK PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
STP & I PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
SUPALAI PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
SVI PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
SVI PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
T.K.S.TECHNOLOGIES PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
THAI METAL TRADE PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
THAI OLEFINS PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
THAI REINSURANCE PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
THAI RUNG UNION CAR PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
THAI RUNG UNION CAR PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
THAI RUNG UNION CAR PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
THAI STEEL CABLE PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
THAI THEPAROS FOOD PRODUCTS PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
THAI THEPAROS FOOD PRODUCTS PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
THAI THEPAROS FOOD PRODUCTS PUBLIC COMPANY LIMITED	2544
THE THAI PINEAPPLE PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
TICON INDUSTRIAL CONNECTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
TICON INDUSTRIAL CONNECTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
TICON INDUSTRIAL CONNECTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
TIPCO ASPHALT PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
TPI POLENE PUBLIC COMPANY LIMITED	2545
TRC CONSTRUCTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
TRC CONSTRUCTION PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
UNIVANICH PALM OIL PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
UNIVANICH PALM OIL PUBLIC COMPANY LIMITED	2546
VANACHAI GROUP PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
VANACHAI GROUP PUBLIC COMPANY LIMITED	2549
VINYTHAI PUBLIC COMPANY LIMITED *	2548
VINYTHAI PUBLIC COMPANY LIMITED *	2545

รายงานประจำปีของกิจการ	ประจำปี
WORKPOINT ENTERTAINMENT PUBLIC COMPANY LIMITED	2548
WORKPOINT ENTERTAINMENT PUBLIC COMPANY LIMITED	2547
YUASA BATTERY (THAILAND) PUBLIC COMPANY LIMITED	2545